

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jengeling, Sappemeer; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visée, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloeddijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 400040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE” — GOES
Telefoon 2124

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD. Hoofdartikel: „Activeering van het Ambt aller geloovigen.....”. Met eeden en gebeden. Bedoelingen en handelingen. Activeering of narcose? Twee maal twee

is zeven, Fifty-fifty: het compromis zonder bekeering. — Gedicht: Gij, kerkvolk..... — Op en om 't kerkplein: Oordeel der liefde. — Perschoouw. — Kerknieuws.

AAN DE LEZERS

Terwille van het belang der zaak geven we in dit nummer den voorrang aan „Oosterbeek II”. Onze lezers zullen het ten goede houden dat we daardoor enkele andere stukken moeten laten wachten.

REDACTIE.

„Activeering van het Ambt aller geloovigen...”?

door Prof. B. HOLWERDA

HOOFDARTIKEL

Met eeden en gebeden

Tot voor heel kort had ik het vaste voornemen, geen letter over Oosterbeek te schrijven. Niet, dat ik het met die beweging eens was. Ik zag heel wat gevaren. En ik kon me in den opzet heelemaal niet vinden. Want men zei heel wat over het ambt aller geloovigen, doch men ging van meetaf niet in den kerkelijken weg. Ik kan het best hebben, dat sommigen overtuigd waren dat inzake de „samenspreking” een andere houding althans moest worden overwogen, dan de synode van Groningen aan haar deputaten had voorgeschreven. Maar wel heb ik me afgevraagd: als er broeders van een andere meening waren, waarom hebben ze die dan niet aan de kerkeraden bekend gemaakt? De nieuwe synode van Amersfoort was toch in zicht? Als men bezwaren had tegen het Groningse besluit, waarom deed men dan niet de normale stappen om dat besluit teruggenomen te krijgen, en een anderen aanpak der dingen te bewerkstelligen? Waarom kropen enkele broeders van onzen kant samen bij menschen van gindschen kant in een conferentie? Men wilde toch kerkzaken doen? Het ambt aller geloovigen moest geactiveerd worden, vond men. Best! Maar dat houdt toch in, dat het bijzondere ambt te kort schiet of ontrouw is? Is dan niet het eerste, dat menschen als Bos, de Goede, Schelhaas etc. op de betrokken kerkelijke vergaderingen hun ambtsbroeders vermanen? Dat ze dat zoo noodig doen met andere broeders samen? Maar nu gaven ze de hand aan menschen als Toornvliet en Volten, die de kerk van Christus mee hebben uiteengejaagd, en zelden: komt broeders synodocraten, helpt u mee om ook onze menschen wakker te krijgen. Ik had het vanzelfsprekend gevonden, dat ds Bos c.s. eerst in den geordenden weg hun bezwaren hadden kenbaar gemaakt; ik had het ook nog denkbaar geacht, dat ze eventueel daarna met andere vrijgemaakte broeders de reformatie onzer kerken via het ambt aller geloovigen hadden ter hand genomen, wanneer n.l. gebleken mocht zijn, dat de dragers van het bijzondere ambt ontrouw bleven en traag. Maar wat ik niet heb kunnen verstaan, is dat men direct een conferentie van enkele synodocraten en een gelijk getal vrijgemaakten heeft bijeengeroepen, een heelemaal niet kerkelijke vergadering — ik geloof zelfs een zeer onkerkelijke vergadering — en dat men nu meent als niet-kerkelijke conferentie te moeten en te mogen ingrijpen op het leven der kerken. Zoo heeft de Heere Christus ons nooit de taak der kerkreformatie aangewezen. Maar het is de geest van den tijd: heterogene conferenties, die aan het bijzondere ambt en aan het ambt der geloovigen voorbijloopen en daarin hun onkerkelijkheid bewijzen, geven boodschappen uit en communiqué's, richten zich tot de leden der kerk, werpen zich op als regeerders der kerk, hoewel de Heere hen daartoe niet geroepen heeft, en dringen zich eigenmachtig in op het arbeidsveld en in den dienst van hen, die door de gemeente

en mitsdien door God zelf daartoe wél geroepen zijn.

Het stond van meetaf voor me vast, dat kerkzaken zoo niet behandeld mogen worden, en dat daarom deze conferenties als zodanig de reformatie der kerk nimmer bevorderen. Wij mogen, hoezeer we ook de eenheid der kerk willen dienen, nooit de wegen verlaten, die de Heere ons in zijn Woord heeft bekend gemaakt.

Toch kon ik er niet toe komen, tegen deze broeders te polemiseren. Want ik achtte het wel ondoordacht en overijld, wat ze ondernamen; maar ik vond het woord van ds Bos in zijn concrete voorstel toch spontaan, impulsief en warm. Sommige dingen waren me wel onbegrijpelijk, maar ik was toch overtuigd van de goede trouw. Ik dacht ook: ze zullen zelf wel heel gauw inzien, dat het zoo niet mag en zoo niet gaat. En vooral: ik zag op tegen de verdrietelijkheid van een polemiek. Het maakt je zoo moe, en onze menschen worden ook moe. Het is toch ook ontzaglijk afmattend: eerst de jaren van strijd voor de vrijmaking, toen drie jaren een moeizame correspondentie met de deputaten van ginds, waarbij ze stelselmatig de kwesties ontweken, en door vrome woorden al maar de reformatie saboteerden; we vorderden niets. Op den duur ben je het zoo beu; en het verveelt den menschen ook, steeds maar dezelfde dingen te lezen. 'k Heb vaak gedacht den laatsten tijd: wat is het toch eilendig, dat we telkens weer worden opgehouden, en aan thetisch, positief werk bijna niet toekomen. Wat zijn er niet een massa dingen, waar we noodig eens positief aan moesten beginnen. En je kunt achter de kerkkwestie maar nooit een punt zetten. Dus dacht ik, en ik heb het ook wel tot anderen gezegd: maar eens zien, wat er van Oosterbeek komt.

Maar er komt toch een oogenblik, waarop zwijgen bepaald onverantwoord gaat worden, en je eenvoudig den vermoedheidsfactor niet meer mag tellen, omdat de Heere tot den strijd roept. Ik geloof, dat ten aanzien van Oosterbeek dat moment nu is gekomen.

En nu moet ik wel tot het begin teruggaan.

Iedereen heeft ongetwijfeld gevoeld den warmen en bewogen toon, waarin ds Bos zijn concrete voorstel formuleerde; diezelfde toon was er ook daarna vaak in zijn artikelen. Maar nu moet ik eerlijk zijn: afgezien van de bezwaren die ik boven aanduidde, het meest heeft me gehinderd zijn herhaalde verzekering, dat hij deze dingen deed voor het aangezicht des Heeren. Ik herinner me niet precies meer, hoe al die zinnen precies geformuleerd waren. En ik weet ook, dat we alle dingen moeten doen in het diepe besef, dat de Heere ons ziet. Maar ik weet ook, dat we dat pas in de uiterste noodzaak mogen zeggen. Want dit beteekent: ds Bos ging telkens een eed zweren. En de Heiland heeft ons dat toch wel heel nadrukkelijk verboden. Zwaert ganschelijk niet. En de Catechismus spreekt hierin ook heel duidelijk. Zondag 37 mag dan voor heel veel kerkmenschen een minder aantrekkelijke stof zijn, hier wordt toch het hart van ons chris-

telijk leven geraakt. Als we op het punt van den eed slordig worden, worden de fundamenteën van 't Christelijk leven geschokt. Het is me opgevallen: als je eens in een gesprek enkele bezwaren tegen Oosterbeek c.s. opperde, kreeg je telkens weer te hooren: „maar ds Bos bedoelt het toch zoo vroom; hij zegt telkens, dat de Heere zijn hart kent”. De eeden oefenden hun invloed op de menschen, ze vroegen niet meer of dit behoorde tot het „een rechten eed zweren”, en of deze bezworen voorstellen en plannen naar den wil des Heeren waren. Dat is het verschrikkelijke van den eed, dat hij heel vaak het blinde geloof aanwakkerd, maar zoo het ware geloof verhindert. En daarom belémmert om in de waarheid te wandelen.

Ik zeg niet, dat ds Bos dit bedoelde. Maar Christus had ook tot hem gezegd: laat zijn uw woord ja ja, neen neen, en wat boven deze is, dat is uit den booze. Waarom noemde hij niet simpel de feiten, en gaf hij niet zonder meer zijn argumenten; waarom moest alles het karakter hebben van een eed?

Daarmee hangt samen mijn bezwaar tegen de gebeden van Oosterbeek. Men heeft in beide beknopte communiqué's dat aan de menschen bekend gemaakt, dat men samen gebeden had. Oosterbeek I: „Zij hebben samen, elkaar over en weer als broeders in Christus erkennende, gebeden, gedankt en gezongen”.

Oosterbeek II: „hebben onder gebed” met elkander ernstig gesproken”.

Ik begrijp van dit gebed niets. O ja, het is een gewoonte om elke vergadering met gebed te beginnen. En ieder Christen zal voor hij tot zijn arbeid gaat daarover den zegen des Heeren vragen. Ik kan me dus begrijpen, dat ds Bos toen hij naar Oosterbeek meende te moeten gaan, gebeden heeft, zoodat ik dat ook van ds Toornvliet verstaan kan. Maar ik zit met het probleem van het gemeenschappelijk gebed. Ik weet niet met welke formule ds Bos is geschorst; het feit ligt er, dat ook hij door ds Toornvliet c.s. tot de scheurmakers gerekend wordt. Nadat officieel die zonde bewust naar het avondmaalsformulier was gekwalificeerd en naar de K.O. desgelijks. Geen sterveling mag knoelen met de formulieren, zeker niet als hij bidden gaat. Als ds Bos dus door ds Toornvliet als scheurmaker wordt aangewezen, dan verkondigt hij hem, dat hij geen deel heeft in het rijk van Christus vanwege een zonde, die in elk lid der afsnijding waardig is. Scheurmakerij is altijd een zonde, die den broedernaam onwaardig maakt, en die daad verbreekt den broederband.

Nu komen ze bijeen om over dat droeve feit te spreken. Maar ze beginnen met samen elkaar als broeders aan den Heere voor te stellen, als of er geen scheurmakerij in geding is.

Ik huiver voor zulk een gebed. Hiskia breidde de brieven uit voor het aangezicht des Heeren, en bad: o Heere, doe Uw oogen open en zie en hoor al de woorden van Sanherib. Als men in Oosterbeek zoo eens gebeden had: Heere, hier liggen de schorsingsbullen; doe Uw oogen open, hier ligt de tekst van het avondmaalsformulier en die van artt. 79 en 80 K.O.! Hoor

al de woorden, die ze in Uw naam over ons gesproken hebben. Maar men gaf handen rechts en links: broeder! Dag broeder! Toen zei men tot den Heere: hier staan de broeders voor U. Men nam zelf de teksten niet serieus, van geen van beide kanten. De feiten noemde men den Heere niet, en ook elkaar niet; want het ging al dadelijk over bedoelingen.

Maar in den bijbel lees ik nog altijd: zoo gij dan uw gave op het altaar zult offeren, en aldaar gedachtig wordt dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uw gave voor het altaar, en ga heen, verzoen u eerst met uw broeder, en kom dan en offer uw gave. Verzoening dient vooraf te gaan aan het offer, en daarom ook aan de offerande der gebeden. Maar men bidt in Oosterbeek, en moet na de tweede conferentie nog voorbereidend werkzaam zijn om den weg tot elkaar te vinden. De verzoening is nog niet geschied.

Waarom maakt men er zoo weinig ernst mee, dat de Schrift het „kwaadlijk bidden“ bestraft? Is gehoorzaamheid niet beter dan offerande en opmerken dan het vette der rammen?

De menschen zeggen: ze bidden daar samen! Nu gaat het goed! En ik denk, dat men met het oog daarop dit gemeenschappelijk gebed wereldkundig maakt. Wat men gebeden heeft, en hoe men samen bidden kon, dat verneemt niemand. Doch het volk moet weten, dat men samen heeft gebeden, gedankt en gezongen. Men maakt de gebedshandeling publiek. Maar ik mis daarin den heiligen ernst tegenover God. En de mededeeling van het gebed heeft plaats, vrees ik, „opdat ze van de menschen gezien mogen worden“. Maar Christus zegt van zulke bidders, dat ze hun loon weg hebben; hun loon is, dat de menschen hen prijzen, een loon bij den Vader is er dan echter niet. Gij, wanneer gij bidt, gaat in uw binnenkamer. En bidt geen ijdel verhaal van woorden. En uw Vader zal het u in het openbaar vergelden.

Ik mis hier zoo geheel den stijl van de bergrede.

En ons volk moge zich niet door deze eeden en gebeden laten betooveren. Als onze deputaten motiveeren waarom ze niet mogen ingaan op het voorstel van de Zwolsche gedeputeerden, om de handelingen te beginnen met gemeenschappelijk gebed en in die acte als eerste daad voor God en menschen elkaar als broeders te erkennen, dan gaan er stemmen op, dat die weigering liefdeloos is en onbroederlijk. Als de Amersfoortsche synode het besluit neemt om gezien de feiten geen nieuwe deputaten voor „samenspreking“ te benoemen, dan zeggen diezelfde menschen: onbroederlijk. En ze vergeten dan maar, dat dat besluit ook is omlijst met gebeden en dankzeggingen. Ik vind het best, dat men dan niet zegt: ze hebben gebeden! Want een besluit wordt niet goed door begeleidende gebeden; de vraag is maar of het besluit zelf is naar de wet Gods. Laat men dan dus maar niet over gebeden praten, maar op de Amersfoortsche argumenten ingaan. Doch ik kan het heel slecht hebben dat diezelfde menschen opeens zoo enthousiast over Oosterbeek zijn, en zeggen: toenadering, want zie, ze bidden. Ze bidden samen, en noemen elkaar al bij voorbaat weer „broeders“. Zoolang men over de feiten heenloopt, beteekent die broederlijkheid niets, en zijn die gebeden als acte-van-erkenning-als-broeders-over-en-weer (bidt men nu eigenlijk tot God of tot de menschen?) — ik zeg: zoolang zijn ook die gebeden slechts verrijdering; immers verrijdering van God en de heiligheid van zijn troon, en daarom ook een kracht van verwijdering tusschen de menschen, die elkaar naderen.

Waar is hier de ernst? Ik zou die vraag misschien nog niet gesteld hebben als de vorige week niet verschenen was het persverslag van het optreden van ds Bos in Stads kanaal, waar hij o.a. beweerde, dat als de „grootte Klaas“ zegt: $2 \times 2 = 7$, direct 80 pct. van ons volk hem dat na zegt. Dat beteekent: dat als K. S. een grove onwaarheid zegt, bijna al onze menschen hem in den leugen volgen. Ds Bos zegt zomaar, wat de synodalen ook altijd weer zeggen, dat het bij ons een „Schilder-zaakje“ is. Hij beweert dat van laat ik zeggen 75.000 menschen, van wie hij er misschien 1000 kent. Dan vergaat me de lust tot debatteeren, en ik zeg alleen maar: zoo grove laster in den mond van hem die van zijn actie telkens zegt: „voor Gods aangezicht“. Spaar me uw eeden, ds Bos, want U zegt lichtvaardig en zonder eenigen ernst schandelijke dingen van de meesten uwer broederen.

Een persoonlijke uitval van een emotioneel man tijdens een debat? Ik geloof het niet, want enkele dagen later zit hij met de Goede, Schelhaas, F. L. Bos, de Waard, Troost weer in Oosterbeek, onder gebed en dan lasteren ze samen, biddende, weer even gruwelijk over hun broederen: „de kerkelijke gemeenschap werd ondermijnd door de wijze, waarop vele bezwaarden agitatie hebben gevoerd“ (slot stelling VIII). Bewijzen? Ho maar. Persverslag immers? Maar ze sturen dit de wereld in, de zinnen lasterend, „met de bede, dat de Heere deze woorden moge gebruiken om het ambt der geloovigen te activeeren“. Ik begrijp er geen jota meer van, wat zij als het ambt der geloovigen zien. Moeten de menschen in hun ambt der geloovigen nu maar gaan roddelen, omdat de heeren in Oosterbeek onder gebeden verdachtmakingen lancereen? Ik begrijp niet, waar ds Bos den moed van

daan haalt om zijn broeders voor 80 pct. publiek te beleedigen en dan ook nog meent daardoor het ambt der geloovigen te activeeren. Want dit is een pertinente onwaarheid. Niet K. S. zegt: $2 \times 2 = 7$, maar Ds Bos in zijn vulgaire scheldpartijtje en zijn kornuiten in hun gedrukte communiqué zeggen: $2 \times 2 = 7$; en dan BIDDEN ze, dat de Heere alle geloovigen in hun ambt van Zondag 12 bewegen zal tot het herhalen van dezen laster.

Zoolang dat gehandhaafd blijft, geloof ik ook niets van den ernst der eeden en gebeden.

Bedoelingen en handelingen

De menschen van Oosterbeek spreken nu in dit communiqué in 11 punten „hun overtuiging uit“. Ja, dat interesseert me weinig, want het is subjectivisme. Ik voel meer voor de feiten. En in ieder geval hooren we in dit communiqué niets van de feiten, die de heeren tot hun overtuiging hebben gebracht. Als ze vruchtbaar werk hadden willen doen, hadden ze feiten moeten bekend maken, en normen moeten verkondigen. Want alleen daardoor kan en mag het ambt der geloovigen worden geactiveerd. Nu maken ze alleen maar hun subjectieve overtuiging bekend, en ze probeeren die ingang te doen vinden door het al even subjectieve motief van gebeden en gezangen. Maar dat is toch zeker geen acti-

Gij, KERKVOLK....

Gij kerkvolk, dat den strijd zoo moede zijt en zegt de eendracht te begéeren, als Amen op het Woord des Heeren, en buigen wilt voor Zijne majesteit, —

Gij, die geen Schilder of Synode wilt als afgod in het huis des Vaders, Gij, die dus hoorders en ook daders wilt zijn van Hem die alle vragen stilt

door d'eisch van RECHT te doen in Christus' [Kerk, —

Gij allen, komt en schuwt de wetten die God niet stelt; en wilt beletten dat smaad geschiedt aan Zijn verzoenend werk.

Buigt dan voor Hem, begeerders van één huis; bekeert U van zoovele zonden; herroep besluiten die verwoonden en plukt verwonderd vruchten van het Kruis.

Dan zijt Gij één in 's Heiland's kostbaar bloed. Dan zullen onze tenten galmen van hulp en heil en dank'bre psalmen, want vrede werd door een kus van 't recht [begroet.

Gij kerkvolk, dat den strijd zoo moede zijt en trouwe wilt zijn Uw grooten Koning: Komt allen en versiert Zijn woning met 't gouden schijnsel der gehoorzaamheid.

J. L. J.

veering van het ambt der geloovigen? Ik meende nog altijd, dat het ambt een opdracht inhield, een mandaat, een instructie. Toen ik indertijd in mijn ambt bevestigd werd, heeft gelukkig geen sterveling me opgehouden met zijn persoonlijke overtuiging, doch men heeft uit de kerkelijke formulieren mij voorgelezen, wat het Woord zei over mijn taak als dominee, en men heeft me vermaand die taak getrouw te volbrengen. Dat was activeering van het ambt. En als men het ambt der geloovigen activeeren wil, houd den menschen dan Zondag 12 voor, en de 10 geboden, maar niet uw 11 Oosterbeeksche overtuigingen. Die zijn geen norm. Verkondig als het om de goede werken gaat toch alleen de wet Gods, en niet wat op uw goeddunken en op uw menselijke inzettingen gegrond is. Moeten we nu heusch elkaar weer het abc gaan leeren? Uw heele spreken over het „ambt der geloovigen“ en de activeering ervan is een mooie naam, waarmee U de menschen tracht te spannen voor uw Oosterbeeksche karretje; maar ze moeten trekken den wegen Gods. Uw stellingen raken in feite nergens den dienst Gods, doch uw subjectieve hereenigingsideetjes en -weggetjes.

Subjectivisme, wat de klok slaat. Eeden, gebeden, overtuiging. Maar we zijn er nog niet. Want in I spreekt men uit, dat de „Gereformeerde Kerken“ in haar synoden van 1942—43 ongetwijfeld de bedoelingen hebben gehad, de wacht te betrekken bij de waarheid Gods etc. Het maakt me kriebelig: zullen we nu eindelijk eens niet over de feiten beginnen? Waaruit U die bedoelingen ontwijfelbaar hebt opgediept, hoort geen mensch. Maar ik vraag me af, wat Acta eener synode zijn. Voor u zijn het blijkbaar psychologische mémoires, waarin een synode haar bedoelingen uit. Ik meende evenwel, dat we daarin de handelingen en dezer vergaderingen vonden opgeteekend. Het maakt me kriebelig, zeg ik; want hier blijkt dat men den bodem der feiten verlaat. En ik kan het heel moeilijk hebben, dat U louter goeds

zegt van de bedoelingen der synode en zooveel kwaad weet van de bedoelingen der broeders (agitatie!).

Het was te vreezen, dat het dezen koers uit zou gaan. Want ds Bos had in zijn concrete voorstel dit pad al ingeslagen: heel wat fouten bij de synode, doch allemaal goed bedoeld. De liefdeloosheid etc. was aan den kant der bezwaarden. Nu, ik kom er nog wel op terug.

Bewijzen blijven weer achterwege. Maar nu Oosterbeek zich aldus uitsprekt over de bedoelingen der bekende synoden en zegt, dat die ontwijfelbaar goed waren, dan moge ik daartegenover stellen, met argumenten, waarom ik van die ontwijfelbaar zuivere bedoelingen niets geloof.

Wantrouwen, zegt U? O neen, de feiten spreken hier duidelijk. Hoe is in '36 op de synode van Amsterdam de misère begonnen? Met een voorstel uit den koker van Hepp; geen enkele kerkelijke vergadering had erom gevraagd. Zooiets doet een synode niet, die de wacht betrekken wil bij de waarheid Gods. Hoe is het daarmee gegaan, met dat voorstel? De wildste beschuldigingen zijn geuit; niet van eenzijdigheid hier of daar, maar van confessionele ontrouw, „erger dan in Assen“. Wat U in IV zegt over het afwijzen van „bepaalde eenzijdigheden“ is een legende; men begon met de ketter-jacht. Zulke legenden dienen de hereeniging niet. U weet precies evengoed als ik, hoe partijdig en bevooroordeeld men een onderzoek instelde: de meeningen van Waterink niet, die van Vollenhoven wel; die van Aalders niet, die van Schilder wel. Noemt u dat de wacht betrekken bij de waarheid Gods? God vloekt die partijdigheid. Collectief worden een aantal menschen in de verdachten-bank geduwd; namen werden officieel niet genoemd, alleen maar officieus gefluisterd. De wacht betrekken bij de waarheid Gods? O neen, alleen maar een wacht bij een aantal gangbare meeningen, en een jacht op wie die meeningen niet deelden. O ja, het is best mogelijk, dat deze of gene op de synode niet begreep wat er gebeurde. Maar de figuren die aan de touwtjes trokken! Zonder eenige aanklacht werd zoo maar een aantal ongenoemde publiek in staat van beschuldiging gesteld. Kijk, ik geloof van orthodoxie niets als er zoo met de geboden des Heeren wordt gespeeld. De Fari-zeën waren ook erg precies op hun inzettingen; maar Christus zei: uw ethiek, mijne heeren. Gij laat na de barmhartigheid en de trouw en het recht. Toen sprak Hij niet meer van goede bedoelingen, doch noemde hen „geveinsden“. Wie voor de waarheid Gods in brand staat, en de wacht betreft, wacht zich voor lichtelijk en onverhoord beschuldigen en veroordeelen; anders heet hij bij Christus een „geveinsde“.

Hoe ging het daarna met de commissie? Weet U niet meer van Greijdanus, Schilder, Vollenhoven? En de diplomatie tegen hen?

Toen in '42 de uitspraken, terwijl aan sommigen de mond gesnoerd was. En toen de groote massa der Gereformeerden smeekte de zaak niet door te zetten. En toen er tenslotte uitspraken kwamen, waarbij niemand werd gerehabiliteerd, waarbij ze bedektelijk werden veroordeeld. U zegt: goede bedoelingen ongetwijfeld, doch ik vraag: waar waren de barmhartigheid, de trouw en het recht?

Was de geest in '42 goed op de synode? Och kom; ik heb het zelf van nabij meegemaakt, want ik heb toen op het matje moeten komen.

Nu zal ik eindelijk het verhaal maar eens doen, juist omdat U de synoden van '42—'43 noemt. Het conflict tusschen de synode en Amersfoort viel in dien tijd, November 1942.

De synode had pas haar ultimatum aan Greijdanus en Schilder gesteld. En Amersfoort kreeg kennis daarvan; ik mag het nu wel zeggen: van Prof. Greijdanus. Al beweerde Prof. Ridderbos, dat Schilder er achter zat. Amersfoort besloot de besluiten schied het moment der zelfcontinuering vooralsnog en zonder meer niet voor vast en bondig te houden, gaf daarvan kennis aan alle kerkeraden en wendde zich tot de classis. Enkele dagen later kregen de kerkeraden een tweeden brief van Amersfoort, waarbij werd meegedeeld dat het eerste schrijven werd ingetrokken om den vrede der kerken te dienen.

Meer wisten de kerken niet, maar ondertusschen was er heel wat gepasseerd.

We hadden op Maandag classisvergadering gehad, en de classis benoemde een deputatie om op Dinsdagavond met den kerkerad te spreken en hem het oordeel der classis bekend te maken. We hadden nooit kerkerad op Dinsdag, en het was een lastige avond, en moeilijk om de leden te convoceren. Maar we voerden geen agitatie en werkten dus mee. Toen ik 's avonds op den kerkerad kwam, zat daar een deputatie van de synode: de voorzitter Ds Meijster, de professoren Den Hartogh, Nauta en J. Ridderbos en Ds P. de Jong. Ze waren niet genoodigd. Maar ik heb ze laten zitten, we voerden geen agitatie. Hoe ze wisten, dat de kerkerad vergaderde? Och, ze hadden hun handlangers wel. Toen is er heel wat gepraat. En we kwamen niet klaar. En de synodedeputaten wilden graag, dat het moderamen van Amersfoort den volgende dag in de Oosterkerk nog eens met hen kwam praten. Het uur werd ons genoemd. En we gingen, we

Oordeel der liefde

In het eerste Oosterbeekse communiqué hebben de aldaar in conferentie samenkomende „partijen“ ook over elkander een „oordeel der liefde“ geveeld en gezegd elkanders goede trouw te gelooven, van elkanders goede bedoelingen overtuigd te zijn.

Zulk een oordeel van de eene partij over wat de andere in het schild voerde (goede trouw) of beoogde (goede bedoelingen) noemt men onder ons gewoonlijk een oordeel-der-liefde.

We gelooven, dat het géén oordeel-der-liefde is, in de eerste plaats omdat het geen oordeel en in de tweede plaats omdat het niet van de liefde is.

✱

Het is om te beginnen geen oordeel, maar hoogstens een onderstelling.

Zoo vaak we van zulke veronderstelde goede trouw of van zulke veronderstelde goede bedoelingen hooren reppen, moeten we denken aan wat we eens lasen in het werk van wijlen Dr G. Keizer: „De Afscheiding“.

Hij vertelt daar in hoofdstuk 5, pag. 63 v.v. van een oefenaar Beugel in Apeldoorn, wien de toenmalige kerkelijke machthebbers het oefenen wilden onmogelijk maken. Een Apeldoornsch predikant, hem zeer slecht gezind, die hem op alle mogelijke manieren tegenwerkte, maakte gedurende een gesprek eens de opmerking te gelooven, dat „Vader Beugel“ — zoo werd hij door zijn vrienden genoemd — het goed bedoelde, „dat zijn oogmerk goed was“. En als Beugel dat vertelt, voegt hij er aan toe: „waar ik eens om gelagehen heb, want niets valt moeilijker te beoordeelen dan oogmerken“.

We gelooven, dat Vader Beugel gelijk had. Want „oogmerken“ en „bedoelingen“, juist gezegd, de motieven, die iemand drijven, onttrekken zich aan ander beoordeeling. Die motieven kent iemand vaak zelf niet: „arglistig is het hart, meer dan enig ding, ja dooddelijk is het, wie zal het kennen?“ Jerem. 17:9. Het is reeds zoo moeilijk zichzelf te kennen, dat ons voortdurend het gebed van noode is: „Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart..... en zie of er bij mij een schadelijke weg zij“. Psalm 139:23 en 24. En daarom is het toch wel heel lichtvaardig zóó maar ander goede trouw en goede bedoelingen aan te nemen. Zeker, de liefde denkt geen kwaad, 1 Cor. 13:5, d.w.z. over hetgeen verborgen is. Maar ze handelt ook niet lichtvaardig, 1 Cor. 13:4; ze is ook niet voorbarig in haar oordeel.

✱

En daarom gelooven we dat zulk een valschelijk genoemd oordeel, ook niet een oordeel der liefde is. Want al oordeelt de liefde niet over hetgeen verborgen is, ze doet het scherp over hetgeen openbaar is. We herinneren ons, dat jaren geleden Ds J. Douma, toen nog predikant in Den Haag het spreekwoord „de liefde is blind“ aldus récht zette: „hartstocht is blind, maar de liefde ziet scherp“. En al zal de liefde zich

van een lichtvaardig oordeel over verborgen motieven in goedkeurenden en in afkeurenden zin onthouden, ze zal scherp zien den wég en den wánder van den naaste.

En dan trefte het, dat bij zoo lichtvaardig pseudo-oordeel over trouw en bedoelingen over en weer zoo weinig scherp (dat is niet hetzelfde als HARD!) over elkanders wég en wánder geoordeeld wordt.

En dan stellen we hier tegenover, dat we de broeders aan de overzijde liefhebben. En dat we hun in leerbesluiten, binding, toelichtingen, praeadvies, schorsingsbullen, afzettingpapieren, weringsformules en dergelijke, hun in officieele papieren en handelingen afgeteekenden wég en wánder zóó boos vinden, dat we er met vreeze en beven om hunnentwil aan denken, dat ze daarvan, gelijk van ieder ijdel woord, rekenschap hebben af te leggen voor Hem, Die te komen staat.

Zij hebben gevonnist.
Zij hebben rechtvaardigen gedood.
Zij hebben de schapen verstrooid.
En als we die vruchten zien, dan zeggen we: kwade arbeiders.

✱

En dan willen we openlijk verklaren, dat aler ze zich op deze concrete punten bekeerd, of uit de stukken ons van zonde overtuigd hebben, met hen géén gemeenschap willen en mogen hebben.

Wij vertrouwen ons hun niet toe.

En de schapen niet.
Want die arme schapen worden door de officieele en officieuze formules, die over hen worden uitgestrooid, al maar meer in verwarring gebracht en afgetrokken van de eigenlijke oorzaken der geslagen breuk, zooals die uit de officieele stukken te reconstrueeren is.

Ds B. A. Bos zegt, dat hij alleen nog achter Groningen 1946 staat. Hij heeft het verloochend.

Want over die uit de officieele stukken te reconstrueeren eigenlijke oorzaken spreekt hij niet meer. Amersfoort 1948 deed het wél.

En weigerde, omdat men van de andere zijde daarop niet wilde ingaan, verder contact.

Een écht oordeel der liefde onzerzijds zal tegen de menschen aan de overzijde blijven zeggen: Uw weg is niet goed.

En een écht oordeel der liefde hunnerzijds zal over ons blijven luiden: ge zijt scheurmakers. Alleen vanuit zulk een écht oordeel der liefde is er nog hoop. Want alléén zoo kan de worsteling beginnen op het goede plan.

Om alie overige dusgenaamde oordeelen der liefde (!) kan men met „Vader Beugel“ wel lachen: „want niets valt moeilijker te beoordeelen dan oogmerken“.

Voorts — en hier citeeren we uit het hoofd Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven —: „wie zulk een lichtvaardig oordeel der liefde veit, is licht barmhartig dan God“.

D. E. C.

Activeering of narcose?

In het vorige artikel sprak ik over de Oosterbeekse overtuiging omtrent de onwettelijke bedoelingen der Synode van '42. En ik zei, dat ik daar geen woord van gelooven kon, eenvoudig omdat de feiten heel anders spreken.

Maar men noemt ook de synode van '43. Was daar de bedoeling dan misschien wel om de wacht te betrekken bij de waarheid Gods? Het spijt me, dat ik weer moet opponeeren. Wantrouwen? Ach neen, weer heel simpele feiten.

Want de kerkeraad van Amersfoort heeft bij de synode van '43 een bezwaarschrift ingediend, opgesteld door Ds Popma; en daar bij gevoegd een door mij geschreven bijlage. Daarin was o.a. — we noemden veel meer dingen — ook een verlag gegeven van de behandeling, die de kerkeraad van de synode van '42 had ondergaan; en we vroegen aan de synode om aan de kerken garanties te geven, dat dergelijke dingen niet weer zouden gebeuren. Die synode betrok de wacht bij de waarheid Gods o.m. met betrekking tot de rechte beteekenis van den Heiligen Doop, zegt U. Nu wat die beteekenis van den doop aangaat, het doopsformulier spreekt dan ook breedvoerig van de nieuwe gehoorzaamheid. En de synode, die de wacht betreft op de door u geponcerde wijze, zal zich, dunkt me, dan ook ernstig rekenschap geven van de vraag, of die nieuwe gehoorzaamheid betracht was in de wijze, waarop de synode Amersfoort behandelde. Het ging toch immers niet om een verbondsbeschouwing en een doops-theorie, maar om de „rechte beteekenis van den doop“, die niet theoretisch, doch praktisch is? Wat heb ik aan een synode, die leeruitspraken over den doop formuleert terwijl ze zelf met de nieuwe gehoorzaamheid speelt?

Nu, laat me maar heel kort zijn: de synode van '43 heeft op de klachten van Amersfoort in dezen maar heelmaal niet geantwoord! Zeker omdat ze bedoelden de wacht te betrekken etc.? Laten we ons maar houden aan de feiten, want ook synodes kennen we aan de vruchten.

Waarom zegt U deze dingen over de bedoelingen der synode? Zelf hebben de synodes telkens gezegd, dat ze niemand om de leer hadden bemoeijkt, doch dat het een ordekwesitie was. Ik weet wel, dat er wel sommige menschen moeilijkheden kregen vanwege de leer in feite. Maar U spreekt over bedoelingen. Welnu, ze hebben zelf telkens gezegd, dat ze het gezag der synode bedoelden te handhaven; en zoo zijn de leeruitspraken ook gehanteerd, niet ter bevestiging van de waarheid Gods. Prof. Ridderbos (H. N.) heeft toch ook heel duidelijk gezegd, dat het niet vastzat op de leer, maar dat men al die jaren gezocht had den partij-geest te bedwingen. Het ging tegen het Schilder-schisma, zei hij immers? Ik wou wel eens weten, hoe U aan Uw overtuiging komt, dat de synode ongetwijfeld bedoelde voor de waarheid Gods te waken, terwijl haar daden en haar eigen woorden omtrent die bedoelingen een heel ander getuigenis geven.

✱

Het trefte me, dat U niet spreekt over de synoden zonder meer, maar over „de Gereformeerde Kerken“ in haar synoden. Dus het gaat niet maar over wat synodeleden bedoelden, maar het is veel breder: U is overtuigd ten aanzien van de bedoeling der kerken, die in synode bijeenkwamen. Maar die kerken waren in meerderheid tegen de behandeling der leergeschieden. In '36 hadden ze om leeruitspraken niet gevraagd, en in '42 waren ze in groote meerderheid tegen een voortzetting der kwesties. De kerken vonden het dus heelmaal niet noodig, dat de wacht betrokken werd. Toch was het háár bedoeling, zegt U? De synode ging haar gang tegen de uitgesproken bedoeling der kerken in.

O ja, ik weet het wel; vele kerken legden zich klakkeloos bij de besluiten neer, en voerden ze slaafsch uit. Maar deden ze dat met de bedoeling en in de overtuiging, dat ze zoo de wacht betrokken bij de waarheid Gods? Welneen, ze waren verlegen met het geval; ze haatte de misère die de synode ze berokkende. Ze durfden eigen zelfstandigheid tegenover de synode niet te handhaven.

Was in de kerk van Amersfoort b.v. ooit gebeurd, wat er in '45 is gepasseerd, als de synode niet bevoelen had een bepaalde leer te prediken en wie dat welgerden te schorsen? Nooit! Die kerkeraad zag heusch wel toe op de leer, doch hij heeft nooit aan Ds van den Born of mij ook maar één vermaning gericht inzake onze preeken. Toch zijn wij beiden afgezet. Omdat de kerkeraad de bedoeling had de wacht te betrekken bij de waarheid Gods?

Kom, kom; toen in Juni '45 de zaak aan de orde kwam, zei de ééne ouderling, dat hij me „op het dogmatische” niet aangepakt wilde zien, een ander, dat hij de kwestie niet beoordeelen kon, maar dat de synode voor hem autoriteit was; een derde beklaagde zich, dat ik de zaak aan den kerkeraad had voorgelegd, en niet eigener beweging was heengegaan etc. De wacht betrekken bij de waarheid Gods, zegt U?

U zult misschien zeggen: een plaatselijke aangelegenheid. Ik geloof dat niet, want onder de Oosterbeeksche conclusies staat ook thans weer de naam van dhr I. Stap, lid, en als ik het wel heb ook ouderling van de gebonden kerk van Amersfoort. En daaruit kan ik het iedereen duidelijk maken, wat Oosterbeek eigenlijk is.

Want in Juli '45 was de behandeling van de kwestie op den kerkeraad te Amersfoort zoover gevorderd, dat 31 van de 60 leden verklaard hadden zich niet te binden aan de leeruitspraken, noch aan de op grond daarvan geschiedde tuchthandelingen. 4 Juli werd dat „een kerkeraadsbesluit. 6 Juli ging het over de wijze van uitvoering van dat besluit. Ik had nog maar een paar opmerkingen daarover gemaakt, toen de minderheid onder leiding van Ds Popma verklaarde, dat wij het kerkverband gebroken hadden, dat dat zonde was, dat zij (de 29) thans de wettige kerkeraad van Amersfoort waren, en dat er niet meer te praten viel. We stonden toen nog allemaal binnen het oude verband, maar de minderheid proclameerde zichzelf tot wettige kerkeraad, en zei den eerstkomenden Zondag afzonderlijk te willen vergaderen. Toen verdwenen ze, en pas daarna viel het besluit tot vrijmaking. Ik sta maar over, welke beweringen die minderheid deed over wat er op den kerkeraad gebeurd was. Maar Zaterdag 14 Juli 's avonds om 11 uur vond ik een brief in de bus, waarbij me werd meegedeeld, dat ik met ingang van 11 Juli was afgezet, omdat ik scheurmakerij had gepleegd, afzonderlijke kerkdiensten had belegd; verder stond erin, dat ik evenals de 30 anderen als „trouw-ambtsdrager in de gemeente van Christus niet meer geduid kon worden” en het eindigde op de gebruikelijke wijze met heilbiede en broedergroeten.

Afgezet door de classis op grond van art. 79 en 80 K.O. Maar ik hoorde dat pas drie dagen later, want de classis had ons niet gehoord, niet vermaand, niet geschorst, zoo maar pardoos afgezet op grond van een valsche beschuldiging.

De wacht betrekken bij de waarheid Gods?

Toen was de heer Stap geen lid van den kerkeraad. Maar denzelfden Zaterdag handelde de heer Stap in het ambt-van-alles-geloofigen. Want hij liet met anderen mee, een „ingezonden” plaatsen in de synodocratische kerkbode; het werd ook aan ons ter paatsing aangeboden, doch door mij geweigerd. Dat ingezonden stuk luidde aldus:

„Aan alle leden der Gereformeerde Kerken van Amersfoort.

Ondergeteekenden, ernstig bedroefd over het conflict in onze Kerken en in 't bijzonder in onze plaatselijke Kerk, doen een dringend beroep op de consciëntie van al hun broeders en zusters, om niet mede te werken aan het verbreken van het verband met onze Gereformeerde Kerken. Zelfs indien er fouten mochten zijn gemaakt aan de ééne of de andere zijde, is het toch onze overtuiging, dat we alles moeten doen om de van God geboden eenheid te behouden, of, waar de te loor gang, te herkrigen”. Dan volgen de namen, o.a. van I. Stap.

Ik schrijf dit over, niet omdat het anders van zooveel belang is, maar omdat diezelfde I. Stap thans weer over de vereeniging schrijft, en het ambt aller geloovigen activeeren gaat met ds Bos e.s. Nu moet ik aan dat briefje denken van 14 Juli '45. Ik laat dat meervoud „kerken” in het adres maar loopen. Maar wat openbaarde de heer Stap toen? Droefheid over het conflict; een dringend beroep vanwege het ambt aller geloovigen op de consciëntie van alle broeders en zusters. Tot zoover ging het nog. Maar een beroep op de consciëntie beteekent onder Gereformeerde menschen: hun de wét Gods voorhouden. En hun de feiten voorleggen, opdat ze die aan den geopenbaarden wil Gods zouden toetsen. Niet aldus dhr Stap. Hij laat — en dat is typeerd — de schuld-vraag in het midden. Of er fouten zijn gemaakt, en zoo ja aan welken kant, zegt dhr Stap niet. Maar toch: wie gelijk heeft, maken we niet uit; doch blijven aan den kant van de synode. Dat gebiedt God, zegt dhr Stap, althans dat is mijn „overtuiging”. Hij had dus toen ook al een o v e r t u i g i n g inzake de eenheid, net als in Oosterbeek. Maar vanwege die overtuiging wekt hij op aan de v r i j m a k i n g n i e t m e e t e d o e n. Het eenige, wat hij nog min of meer in uitzicht stelt, is het h e r k r i g e n v a n d e e e n h e i d. Hij spreekt niet over het w e g d o e n v a n d e z o n d e, die de scheur bracht. Die kwestie blijft in het midden.

Eenheidsprofetie, die de kwesties onbeslist laat, op eenheid aanstuurt, doch van vrijmaking niets hebben moet, en daartegen het ambt aller geloovigen activeert. Eenheid, ook al is de binding aan de leeruitspraken fout, ook al zijn de afzettingen onjuist, zegt dhr Stap. God gebiedt de eenheid naar mijn overtuiging, h o e o o k d e k w e s t i e s l i g g e n. En zoo richt hij zich tot de consciëntie van alle broeders.

Nu hij opnieuw via Oosterbeek de eenheid propageert, is het voor iedereen van belang om te weten, wat dhr Stap tot herkriging der eenheid, waarvoor hij naar zijn eigen woord, in gemoede „overtuigd” was „alles te moeten! doen” sinds 14 Juli '45 heeft gedaan. Hij heeft niets gedaan, niets anders dan nu in Oosterbeek een nieuwe exclamatie aan het papier toevertrouwen.

Hij had sinds Juli '45 best tijd gehad om de kwestie te onderzoeken, en bij gebleken fouten van de zijde der synode daartegen kerkeraad en gemeente te activeeren via een gravamen b.v. Dat is niet geschied.

Hij heeft zich sindsdien een benoeming tot ouderling laten welgevalen, en is gaan zitten op de plaatsen, waarvan men ons op een schandelijke wijze verdreven had; hij heeft schorsingen, of neen, het waren alleen maar afzettingen in dit geval, gesanctioneerd en ook ambtelijk de vrijmaking tegengestaan.

In het laatste jaarboekje van zijn kerkengroep stond onder de officiële mededeelingen van Amersfoort achter den naam van Ds van den Born en mij de aantekening: z i c h o n t t r o k k e n. Daarover heb ik aan dien kerkeraad geschreven, en toen een briefje ontvangen, o.m. met dezen zin: „In het midden latende of de woorden „zich onttrokken” juist of onjuist zijn, wil de kerkeraad er wel moeite voor doen, dat in het volgende Jaarboek deze mededeeling niet meer voorkomt”. Ook dhr Stap is lid van dien kerkeraad, die wel ergens moeite voor wil doen, maar weer de feiten in het midden laat. Notabene, ik vraag toch geen vriendelijkheid van die menschen? Als het waar is, moet die mededeeling blijven staan; is ze onwaar, dan moet die kerkeraad vanwege de waarheid en het recht Gods dat terugnemen. Wat heb ik aan alle mogelijke ijver van dhr Stap, zo lang hij de eenheid propageert maar de kwesties in het midden laat?

Nu zie ik zijn handteekening onder Oosterbeek staan. De man, die al jaren het ambt der geloovigen tot de eenheid activeeren wil, maar nooit eens de kwesties stelt, en daarom het ambt der geloovigen in slaap wiegt. Het ambt der geloovigen was voor hem: bij elkaar blijven en komen, en ook achter zondige besluiten der synoden zich stellen. Synoden kunnen wel fouten maken, zegt hij; maar dan gebiedt God ons onder die synode blijven te blijven. En deze man zou nu onze menschen kunnen activeeren in het ambt aller geloovigen? De man, die activeert tot onderworpenheid aan een synode, en de kwesties open laat? Die als ouderling nog niet één protest heeft ingediend tegen de schande der afzetting, doch die alleen maar helpt om die schande te verbloemen door officieel afzetting te laten vervangen door „zich onttrokken”, en die het volgende jaar wel weer wat anders wil gaan zeggen, echter altijd in het midden latende hoe de dingen nu precies zijn?

Eenheidsapostolaat, dat het ambt der geloovigen zegt de activeeren, doch de menschen alleen maar onder synodocratische eenheidsnarcose brengt. Is dat nu de wil van God, dat ik avondmaal moet vieren met menschen, die eerst in het midden laten wat men aan de broeders doet, en die daarna in het midden laten, wat men over de broeders zegt?

Want zoo gaat het. Kort geleden was ik op een morgen in mijn vroegere wijk, en ik kwam bij een mevrouw, die zei dat ze ook weer was „teruggegaan”. „Het was toch maar zoo'n klein verschil”. Toen vroeg ik, waarom we dan waren afgezet, en of scheurmakerij niet een heel groot verschil was, een verschil temslotte zoo diep als de hel. Mevrouw antwoordde: „U is helemaal geen scheurmaker; de ouderling, die me bezocht, zei nog expres: van den Born en Holwerda beschouw we helemaal niet als scheurmakers. Als ze wilden, ze konden Zondag zoo terug komen”. Hereniging? Maar de kwesties worden al meer bedolven door leugen. Je kunt soms tandenknersen, omdat je zoo machteloos staat tegenover de eenheidspropaganda, die de kwesties in het midden laat en ook begraaft, als de hereeniging maar wordt bevorderd.

Daarom bedroeft het me, dat ik de handteekeningen van Bos, de Goede etc. hier broederlijk zie staan naast die van dhr Stap. Allemaal aansturen op hereniging, allemaal het ambt der geloovigen activeeren. Ze hadden hem eerst eens moeten vragen, wat hij onder het ambt der geloovigen verstaat en hoe hij dat tot dusver heeft geactiveerd. Maar zonder naar zijn eigen activiteit tot dusver een onderzoek in te stellen, zeggen ze: „broeder Stap, U kunt zoo mooi met ons ook onze menschen activeeren in hun ambt. Wij hebben U nodig, want Ds van den Born is n a l a t i g !” Welja: eenheid!

Bos, de Goede, de Waard presenteren zich ongenood als Commissie voor Goede Diensten ook aan de vrijgemaakte kerkleden van Amersfoort, zeggende:

Menschen, 't is bij jullie niets gedaan. Jullie brengen niets van 't ambt der geloovigen terecht. En Van den Born activeert jullie niet. Wij hebben een prima kracht gevonden, die jullie activeeren kan en zal. Hierzoo: onzen synodocratischen broeder Stap. Hoort hem!

Begrijpt de v r i j g e m a a k t e Ds de Goede nu niet, dat hij hier aan de v r i j g e m a a k t e n v a n Amersfoort den s y n o d o c r a a t Stap presenteert nu ja, als OUDERLING (immers 't ambt der geloovigen activeerend?), opdat hij zou bouwen wat de vrijgemaakte Ds van den Born afbreekt, of althans laat liggen?

Ik zie Jan Schouten al Soekarno introduceeren bij de kiesvereeningen ter activeering van het ambt aller Antirevolutionairen. (Men lette op het derde van vergelijking). Nonsens? Ja, in de politiek! Maar in de kerk kan alles, tenminste voor conferentieangers.

En dan achteraf weer roerende verzuchtingen en schuldbelijdenissen, dat we niet in staat bleken om elkaar vast te houden! Laat men liever niet beginnen met de pas herstelde gemeenschap te ondermijnen, en daarin elkaar los te laten!

Twee maal twee is zeven!

Ds Bos moet niet veel hebben van de rare rekenmethode van K. S., die door 80 pct. van ons domme volk zoo maar wordt overgenomen. Hij zal mij ook wel rekenen onder die 80 pct. Maar ik geloof nog altijd dat $2 \times 2 = 4$, en daarom ben ik zoo tegen Oosterbeek.

Want wat waren nu toch wel de punten der leer, waarbij volgens Oosterbeek de synodes van '42-'43 ongetwijfeld bedoelden de wacht te betrekken? Hoort: „bijzonder met betrekking tot Gods soevereiniteit, de krachtadigheid der genade, de leer der verkiezing in verband met de leer des verbonds, de volharding der heiligen en de rechte beteekenis van den heiligen doop”.

Van die opsomming ben ik wel een beetje geschrokken. En Oosterbeek mag verzekeren onder geboden, dat het „ongetwijfeld” aldus was, alle suggestiviteit ten spijt liggen de feiten toch anders. In '42 ging het over „algemeene genade”, over „zelfonderzoek”, over de „onpersoonlijke menselijke natuur van Christus”, over de „pluriformiteit der kerk”. Het is me niet duidelijk, waarom men een leeruitspraak over de „algemeene” genade doet, om de krachtadigheid der „bizonderde” genade veilig te stellen; evenmin, waarom en hoe men de „sovereiniteit Gods” handhaven kan door een uitspraak over het zelfonderzoek des menschen; noch ook, dat men waakte over de leer van de volharding der heiligen toen men een uitspraak deed over de twee naturen van Christus. De wacht betrekken bij de waarheid Gods? Waarom kan die wacht dan opeens na '42 inrukken, als men eindelijk eens wat moet zeggen over de pluriformiteit?

Men moest nu eens geen fabeltjes verkondigen, als men van „ongetwijfeld” spreekt. O ja, in Nov. '43 zei de synode wel iets, dat heel in de verte wat op deze Oosterbeeksche catalogus van te bewaken waarheden lijkt. Ds Bos deed toen ook al zoo enthousiast daarover; het was van den Heere geschied, zei hij toen. Later, nog geen maand later, begreep hij, dat van een wonder geen sprake was geweest. Maar nu zijn de oogen hem en anderen blijkbaar weer dicht gegaan.

Van dit lijstje hebben twee punten te maken met wat de synode werkelijk uitsprak. Voorloopig laat ik „de rechte beteekenis van den heiligen doop” maar even rusten. Maar het ging werkelijk over z o o i e t s als „de leer der verkiezing in verband met de leer des verbonds”. We zijn wel ongeveer in de buurt, zegt Prof. Schuder nog wel eens, als een kandidaat op een examen zoo'n antwoord geeft.

Maar als men het ambt der geloovigen activeeren wil, moet men precies spreken. Want dat de leer der verkiezing verband hield met de leer des verbonds was toch eigenlijk ook weer niet in geding. Ook de leer der schepping staat in verband met die des verbonds, en die der laatste dingen. Er is geen twist geweest over de vraag of het een met het andere „in verband” stond. Maar de synode wilde, dat de leer der verkiezing „in” de leer des verbonds tot haar recht zou komen. In de leer des verbonds waren twee lijnen: Gen. 17 en in spanning daarmee Rom. 9: eenerzijds „allen”, anderzijds toch ook weer „niet allen”. Men loste die spanning op door de constructie van een „versterkt aanbod” voor allen, en een „onvoorwaardelijke belofte” voor de uitverkorenen. Uitwendig en inwendig in het verband zijn. Men ging die heele constructie van de leer des verbonds invoeren vanwege de verkiezing. Dát beteekende het, dat de leer der verkiezing „in” de leer des verbonds tot haar recht moet komen. En daarom fundeerde men het „te houden voor wedergeboren”. Men maakte met de leer der verkiezing de leer des verbonds tweeslachtig en innerlijk-tegenstrijdig. Maar dat was niet meer „de wacht betrekken bij de waarheid Gods”, doch een krachteloos maken ervan. Begrijpen onze broeders in Oosterbeek niet, dat ze op deze manier de zaak niet slechts verdoezelen, maar eigenlijk al capituleeren? Omdat zij hier spreken van „de waarheid Gods naar de belijdenis die ons van de vadersen overgeleverd is”?

Ergo vind ik evenwel iets anders. Men apprecieert het blijkbaar, dat de synode de wacht betrek-

ken ging stemmen heden. M tegen de afsnijden positieve (het kwa (de syno de com niet maas voor zijn in geding.

Daar linie en Capitul zegt: er sioneele zegt: a c broederer in de ker De syn betrekkes ze hadden Capitul officieel, de wacht Oosterbe betrekker al de kw beek su wier „er Oosterbe diging v broeders.

De syn positi tieve Remonstr antwoord spraken negat we het l 1936 e diging e schiedder men wis dien eleg maar ee Dat een den inge seerde d beek e v de Goede (= conf collega's desalniet een com neen, na je de ke aanschot lectieve is geen tje nna „Trouw” er niet er brokk traal en vasthoud belijgend verkiezer zegt dat straat d

1936 e diging e schiedder men wis dien eleg maar ee Dat een den inge seerde d beek e v de Goede (= conf collega's desalniet een com neen, na je de ke aanschot lectieve is geen tje nna „Trouw” er niet er brokk traal en vasthoud belijgend verkiezer zegt dat straat d

Dogt broeders En k van de zijn door den van geboren niet v kerkelijk wijze, v hebbe Dale „o godsdien ver”. I rij in k (Avondr scheurm Prof. wrijven; vaart op Natuu in den i wel zoo onder di die velt ing v aanvech de Goed met die gemeens gehoord Maar ni een or

alle brengen
En Van den
prima kracht
zal, Hierzo:
wort hem!
de Goede nu
kten van
p presenteert
t ambt der
bouwen wat
st, of althans

duceeren bij
an het ambt
et derde van
! Maar in de
tiogangers.
achtigen en
bleken om
niet beginnen
dermijnen, en
i!

nl

rare reken-
ons domme
mij ook wel
of nog altijd
tegen Ooster-

ten der leer,
van '42-'43
kken? Hoor:
ereiniteit, de
r verkiezing
te volharding
den heiligen

te geschrok-
der gebeden,
uggestieviteit
a. In '42 ging
fonderzoek",
ur van Chris-
let is me niet
over de „al-
ladigheid der
enmin, waar-
" handhaven
nderzoek des
over de leer
en uitspraak
a. De wacht
rom kan die
men eindelijk
niteit?

tkondigen, als
in Nov. '43
verte wat op
rwenk waar-
o enthousiast
chied, zei hij
greep hij, dat
est. Maar nu
r weer dicht

e maken met
orloepig laat
a doop" maar
er zoiets
met de leer
le buurt, zegt
didaat op een

en activeeren
st de leer der
des verbonds
ding. Ook de
die des ver-
is geen twist
st het andere
wilde, dat de
onds tot haar
is waren twee
om. 9; eener-
„niet allen".
nstructie van
een „onvoor-
en. Uitwendig
die heele con-
n vanwege de
leer der ver-
haar recht
et „te houden
de leer der
achtig en in-
et meer „de
s", doch een
e broeders in
de zaak niet
capituleeren?
id Gods naar
geleverd is"?
en apprecieert
acht betrek-

ken ging. Want III spreekt blijkbaar met in-
stemming over het afwijzen van bepaalde eenzijdig-
heden. Men heeft bezwaar, als ik het goed begrijp,
tegen de positieve uitspraken, maar niet tegen het
afsnijden der eenzijdigheden. Het bezwaar tegen die
positieve uitspraken is, dat ze „naderhand!!"
(het kwaad begon niet bij de synoden!) in feite!!
(de synoden bedoelden het heelemaal niet verkeerd!)
de confessionnele onrust!! (het waren dus
niet maar eenzijdigheden, al heeft men dat woord
voor zijn verdere plannen noodig; de confessie was
in geding!) vergroot".

Daar heb je de capitulatie al, over de heële
linie en in vollen omvang.

Capitulatie? Ja, allereerst voor 1936. De synode
zegt: er is reden tot verdenking, gevaar van confes-
sionele afwijking, symptomen daarvan. Oosterbeek
zegt: accoord! Ze laden althans op een deel der
broeders de verdenking, dat ze confessionnele onrust
in de kerken hebben gebracht.

De synode van '36 zegt: het wordt tijd de wacht te
betrekken bij de waarheid Gods. Oosterbeek zegt:
ze hadden gelijk!

Capitulatie ook voor '42. Want de synode zei, niet
officieel, maar toch duidelijk genoeg: we betrekken
de wacht bij Dordt tegen de Remonstranten. Oosterbeek
zegt: inderdaad, ze bedoelen de wacht te
betrekken bij de krachtigheid der genade etc., bij
al de kwesties die in Dordt in geding waren. Ooster-
beek suggereert ook: er waren Remonstranten,
wier „eenzijdigheden" moesten worden afgewezen.
Oosterbeek lanceert in feite net als '42 de beschul-
diging van Remonstrantisme tegen een deel der
broeders.

De synode zei: binding aan de uitspraken, die
positief werden geformuleerd doch de nega-
tieve strekking hebben om het gevaar van
Remonstrantisme den kop in te drukken. Oosterbeek
antwoordt: daartoe hadden we geen positieve uit-
spraken nodig; maar met de binding aan de
negatieve strekking der uitspraken zijn
we het hartelijk eens.

1936 en 1942 noemden geen namen; de beschul-
diging eerst, en de bedekte veroordeling daarna, ge-
schieden collectief, en zonder het noemen van namen;
men wist wel wie bedoeld waren. Oosterbeek volgt
dien elegant christelijke stijl: geen namen noemen,
maar een deel der broeders in verdenking brengen.
Dat een aanklacht concreet moet zijn, en moet wor-
den ingediend bij den betrokken kerkeraad, interes-
seerde de synoden van 1936 en '42 niet, en Ooster-
beek evenmin. Mij is er niets van bekend, dat Bos,
de Goede etc. ooit een klacht wegens „eenzijdigheid"
(= confessionnele afwijking!) tegen iemand van hun
collega's bij diens kerkeraad hebben ingebracht; maar
desalniettemin lanceeren ze hun aanklacht publiek in
een communiqué. De weg naar de hereeniging? O-
neen, naar de scheuring, want met die methoden jaag
je de kerk uit elkaar. Ze hebben pas het lesje heel
aanschouwelijk geleerd, dat dergelijke anonieme col-
lectieve aanklachten de kerk uiteenjagen. Maar dat
is geen bezwaar: we loopen precies datzelfde weg-
te naar onze hereeniging, zegt Oosterbeek. En
„Trouw" zegt: „belangrijke toenadering". Het doet
er niet toe, hoe je beschuldigingen lanceert. Komen
er brokken van, dan zeggen we achteraf weer thea-
traal en pathetisch: we hebben elkaar niet kunnen
vasthouden, laten we schuld belijden. En al schuld-
belijdende blijft men lopen, of gaat men opnieuw
verkiezen den krommen eenheidsweg van 1936-42, en
zegt dat dit de straat is, die tot hereeniging leidt, de
straat die genoemd wordt „de Rechte".

Dogmatisch hebben ze een heel deel der
broeders al in de steek gelaten.

En kerkrechtelijk? Wel, ze vragen herstel
van de schorsingen, voorzoover die veroorzaakt
zijn door het voor de consciëntie niet kunnen aanvaar-
den van de binding aan het „te houden voor weder-
geboren". Voorzoover!!! Het rechtsherstel wordt
niet verlangd ten aanzien van allen. Want „de
kerkelijke gemeenschap werd ook ondermijnd door de
wijze, waarop vele bezwaarden agitatie
hebben gevoerd! Agitator beteekent volgens Van
Dale „onruststoker, woelgeest, iemand die op
godsdienstig gebied de gemoederen opruipt, drij-
ver". In kerkelijke taal: iemand, die secten en mite-
rij in kerkelijke regeeringen probeert aan te richten
(Avondmaalsformulier), die zich schuldig maakt aan
scheurmakery (K.O.).

Prof. Dr H. N. Ridderbos kan zich in de handen
wrijven; het begeerde „snaaldeel" stoomt al in volle
vaart op hem af.

Natuurlijk, men blijft net als bij het dogmatische
in den stijl: geen namen noemen. Maar iedereen kan
wel zoo ongeveer vermoeden, wie Oosterbeek rekent
onder die vele agitatoren. En ze zeggen hier in feite:
die vele hadden de schorsing en afzet-
ting verdiend. Ze voerden agitatie op een zeer
aanvechtbare wijze. Ik begrijp alleen niet, waarom
de Goede, Bos c.s. dan nog altijd gemeenschap houden
met die agitatoren en die booze muiters in hun kerk-
gemeenschap toelieten. Pas op de synode heb ik niets
gehoord van eenige aanklacht tegen wien ook maar.
Maar nu zeggen ze het in Oosterbeek hardop. „Er was
een ordekwesitie.

Capitulatie ook voor '44. Ze handelen in zuiver-
synodocratische stijl, hebben precies dezelfde ellen-
dige methoden, en geven de synoden zoowel dogma-
tisch en kerkrechtelijk wat het eigenlijke betreft gelijk.
Ik vind dit al geen „aanval" meer op de vrijmaking als
acte van trouw, want een aanval doet je den vijand nog
vóór je ontmoeten, en maakt gebruik van eerlijke wa-
penen. Maar dit is verraad in eigen gelederen.

En ik maak me geen illusies meer. Ze hebben al
ténge de vrijmaking gekozen en velen der broeders
al losgelaten met hart en mond. Het eenige wat me
benieuwt is wanneer ze zelf de conse-
quenties gaan trekken. Geef me dan liever
een overtuigend synodocratisch; dan weet je tenminste
waar je aan toe bent.

Maar Ridderbos Jr krijgt zijn smaldeel wel. He-
reeniging? Weinig; de breuklijn wordt in Oos-
terbeek alleen verlegd. En daartoe, tot het
trekken van een scheur in eigen kerken
worden onze geloovigen thans geactiveerd. Wat heb
ik aan klachten over „de droeve gebeurtenissen, die
de kerkelijke scheiding hebben veroorzaakt" (begin
Oosterbeek II), als ze daar dezelfde droevige zonden
begaan, en daarmee al een wig drijven tusschen wie
vandaag kerkelijk één zijn? Het wordt tijd, dat de
kerkeraden de geloovigen tegen Oosterbeek gaan ac-
tiveeren.

Fifty-Fifty:

Het compromis zonder bekeering

Nu nog iets over de methoden waarmee en de basis,
waarop Oosterbeek hereeniging zoekt te bereiken.

Hierboven wees ik al op het eigenaardige woord
„eenzijdigheden", waarbij men toch dacht aan confes-
sionele afwijkingen, die af te wijzen vielen. Oosterbeek
wijst dan in II ook enkele dingen af: uiterst links
de veruitwendiging van het verbond, o.a. uitkomend
in een puur voorwaardelijk achten van de verbonds-
belofte, maar evenzeer uiterst rechts de verenging
van het verbond, die de verbondsbepaling laat opgaan
in onvoorwaardelijke heilsverzekering. K. S. heeft er
al op gewezen, dat men met die afwijking van de ver-
uitwendiging van het verbond de vrijgemaakte kerken
niet raakt, omdat die zoiets niet leeren; maar de
suggestie die Oosterbeek zoo bij velen wekt, is
deze: Oosterbeek ziet naar twee kanten eenzij-
digheden, de laatstgenoemde in de positieve uitspraken
van de synoden, de eerste dus vermoedelijk bij de
vrijgemaakten. Anders had stelling II trouwens ook
geen zin; bij de bemiddelingspogingen tusschen vrij-
gemaakten en synodocraten, die men wil aanwenden,
zal men proberen het juiste midden te vinden tus-
schen de beide aanwezige uitersten. Men zal toch
niet bedoelen hypothetische ketterijen af te
wijzen?

En hier bewijst het woord „eenzijdigheden" zijn nut-
tige functie. Want als men bij beide groepen con-
fessionnele afwijking bespeurde, was
de eenige consequentie dat Ds Bos, de Goede c.s. een
nieuwe kerkformatie probeerden te stichten,
omdat ze het dogmatisch noch kerkrechtelijk (stelling
X) eens konden zijn met vrijgemaakten of synodo-
craten. Men had dan rond en open moeten zeggen, dat
men niet bezig was hereeniging tusschen
vrijgemaakten en synodalen voor te
bereiden, doch dat men beoogde uit beide formaties
een deel der leden af te scheiden, om dan daarna
het losgemaakte eskader der vrijgemaakten te com-
bineeren met het afgescheiden smaldeel der synodo-
craten, om uit die beide afgescheiden groepen
te vormen de derde vloot, die den naam „Gerefor-
meerde Kerken" voeren gaat. Als het Oosterbeek met
die confessionnele trouw in het afwijzen rechts en
links meeneens was, zou men moeten komen van-
wege de confessie tot/ nieuwe afscheiding.
Maar dat past natuurlijk niet in het raam van een
fusiebeweging.

Toen deed de term „eenzijdigheden" zijn goede dien-
sten. Want ketterijen wijst men af, doch eenzijdig-
heden vul je aan door beide kanten van de zaak
te combineeren. Niet alleen dit..... maar ook
dat. Nietwaar? Als iemand alleen Gen. 1 zou preeken,
dan zou dat zeer eenzijdig zijn. En zijn kerkeraad zou
tot hem zeggen: dominee, er staan meer hoofdstukken
in den bijbel. Maar die kerkeraad zou nooit van hem
vragen om Gen. 1 af te wijzen.

Welnu, Oosterbeek wijst rechts en links af, doch
spreekt van eenzijdigheden, en gaat
daarom ook het verschil deelen.
Wat geven en wat nemen. De belofte is niet puur
voorwaardelijk, ook niet uitsluitend onvoorwaardelijk,
maar onvoorwaardelijk-voorwaardelijk tegelijk. Vraag
maar niet, wat dat tusschenstandpunt nu precies in-
houdt. Vraag ook maar niet, of de menschen het be-
grijpen uit de krant.

De suggestie is voldoende: in den dogmatischen
strijd lag de waarheid in het midden.
Niemand hoeft te weten, waar dat midden precies op
de kaart ligt. Het is voldoende, als de menschen weten,
dat de waarheid in het midden lag. Willen ze er meer
van weten, dan kunnen ze als ze het willen hun toe-
vlucht nemen tot het project Bos-Van Teylingen, als

ze tenminste uit die in- en uitpraterij wijs kunnen
worden.

En nu komt de mythe der gemeenschap-
pelijke belijdenis. Er is een dogmatisch con-
flict geweest, Schilder had niet heelemaal gelijk, Rid-
derbos ook niet; maar ze hebben net als alle synodalen
en vrijgemaakten toch nog een gemeenschap-
pelijke belijdenis. Het is niet waar, Ridderbos
beschuldigt ons van afwijking van Zondag 27 en wij
hem; we hebben dus alleen maar denzelfden tekst in
ons psalmboek, maar lezen dien tekst juist tegen-
gesteld. Bos c.s. zeggen: dat komt van hun eenzijdig-
heden, maar ze ontmoeten elkaar toch in het midden
van de gemeenschappelijke belijdenis.

Nu is het procedé vrij eenvoudig. We keeren dus
samen tot die gemeenschappelijke belijdenis terug, of
liever we zijn op die basis altijd bijeen gebleven en
we zijn alleen maar wat binnen die ééne belijdenis be-
iden wat „eenzijdig" een verschillenden kant uit ge-
gaan. Maar nu praten we over die eenzijdigheden niet
langer. Als iemand zegt: de belofte voorwaardelijk,
dan knikken we allemaal: u hebt gelijk, voorwaarde-
lijk, hoewel niet puur voorwaardelijk. En als de ander
zegt: onvoorwaardelijk, dan zeggen we: u hebt ook
gelijk, al is onvoorwaardelijk bij de belofte niet het
eenige. We hebben voorts de eenheid in de gemeen-
schappelijke belijdenis.

Hoe staat het nu met het herstel van den confes-
sioneelen vrede? Wel, het is voldoende, dat we weer
weten dat we allen een gemeenschappelijke belijdenis
hebben. Ridderbos moet dus, al is het een beetje zuur
voor hem, zijn uitspraken 1942-1946 loslaten; we
hebben het zelf al bij voorbaat gereed gemaakt: hij
en zijn menschen hebben het ongetwijfeld goed bedoeld.
Dat is de concessie van gindschen kant. Maar voor
wat hoort wat. Er was toch ook door Schilder of door
anderen confessionnele verdenking gewekt, waarover
de consciëntie van Ridderbos terecht verontrust was.
Dus verwijzen we Schilder of wie het maar mag zijn,
ter geruststelling van Ridderbos, naar bepaalde ge-
deelten van de belijdenis.

Fifty-fifty: het verschild deelen, een mixture
van voorwaardelijk en onvoorwaardelijk, en klaar is
Kees; de confessionnele vrede is hersteld. Terwille van
Schilder moet Ridderbos zijn „onvoorwaardelijke" ar-
tikelen prijsgeven (hij had ze goed bedoeld, hoor! en
hij had ook wel wat gelijk, alleen hij was wat een-
zijdig) en terwille van Ridderbos moet Schilder een
verwijzing naar bepaalde stukken van de belijdenis ont-
vangen (hij had ook wel wat gelijk, hij was ook wat
eenzijdig, en zijn bedoelingen — o neen, de man voerde
agitatie, en wakte confessionnele onrust; dus hier geen
zalfje voor de pijn).

En de vrede is confessionneel geteekend.
Meent u het heusch? Als men terwille van Ridder-
bos' consciëntie Schilder verwijst naar Zondag 27 en
zegt: u moet om Ridderbos u daar aan houden, dan
zal Schilder terecht zeggen: dank je feestelijk voor
die vermaning; zeg het maar aan Ridderbos, dat hij
zich daar aan houdt. En als men tot Ridderbos zegt:
laat '42-'46 nu maar vallen, Schilder staat ook op
basis van Zondag 27, dan zal Ridderbos natuurlijk
antwoorden: dat zegt hij maar, doch het is niet waar.

Er is geen gemeenschappelijke
belijdenis van Zondag 27!
Men zal zeggen: ja, dat komt omdat die beide
heeren koppig hun eind vasthouden, eenzijdig als ze
zijn. Maar de massa van het volk wil dat niet. De
menschen over en weer hebben wél een gemeenschap-
pelijke belijdenis. Maar dan vraag ik: heusch? Zoo ja,
wat is dan de belofte? En voor wie is die dan? En
komt ze allen gelijkelijk toe? Dan zegt Oosterbeek:
daar begint het gezeur weer; we hebben een gemeen-
schappelijke belijdenis, meneer, en daarna verwijzen
we als de consciëntie verontrust zijn.

Ik ben bang, dat de massa ginds het zal willen.
Ik heb vele synodalen gesproken, die de heele leer
van het verbond niet meer in ere hielden; ze begeer-
den vrede. Ze zullen zich waarschijnlijk niet druk maken
om de vraag, waar dat midden zich bevindt, waar de
waarheid heet te liggen. Half om half? Best als er
maar eenheid komt.

Maar ik heb kinderen, en ik zie den antichrist komen;
en ik wil nu zekerheid hebben, wat mijn kinderen ge-
leerd zal worden omtrent de belofte en den eisch des
verbonds. En Barth is in de buurt, en infecteert ook
de Nederlandsche Christenheid. Nu zeg ik nooit: fifty-
fifty, eenheid vanwege de waarheid in het midden,
maar ik zeg: profetээр en zeer precies, wát de waar-
heid is. Want ik wil mijn kinderen niet opgevoed zien
in den geest van Ridderbos; hij mag toch in die een-
heidskerk van Oosterbeek ook op den kansel staan,
vanwege de gemeenschappelijke belijdenis? En ik wil
ze niet onderwezen zien in de ijzer- en leemartikelen
van Bos-Van Teylingen.

Worden we het vandaag eens? Geruststelling
van de consciëntie, zegt U; dat is
voldoende. Maar over 25 jaar? Want in 1905 gaven
ze ook een korte verklaring ter geruststelling van de
consciëntie, maar ze praatten de kwes-
tie niet uit. Geruststelling? Ja, toen ook. De ene
groep ging rustig slápen, en de andere groep ging
rustig haar gáng. En het einde is de
scheuring, kijk maar naar '44. Moeten we nu het-
zelfde spel weer spelen?

Gesteld, dat we ons over en weer laten geruststellen,
maar we zijn niet werkelijk één in de belijdenis.

Dan kan over enkele jaren, als we ingedut zijn, weer een Hepp aan het alarmtouw trekken à la 1936, en dan begint het lieve leven opnieuw. Dan krijgen we weer de bittere gevolgen van het niet-uitpraten der kwestie: de waarheid was in het midden gelaten, men heeft een poosje elkaar ongemoeid gelaten, maar als de kans schoon is en de één of ander ziet weer kans om zijn gangbare meening als belijdenis vastgelegd te krijgen tegenover de meening van een ander, dan komen er weer commissies, en weer uitspraken, en bindingen, en ordekwesities, en scheuringen, en afzettingen en dan kan weer enkele jaren later iemand klagen: We konden elkaar niet vasthouden, op naar Oosterbeek of een andere plaats. Maar we krijgen de zaak niet gezond. God wil, dat de kerk profeteert, klaar en helder; maar geen waarheid in het midden liggend, waarbij de precieze plaats van dat midden ook nog in het midden gelaten wordt.

Kerkrechtelijk gaat het net zoo. Waarschijnlijk heeft dat concept Bos-Van Teylingen de geesten betooverd. Wettige besluiten, maar geen ratificatierecht (zie art. van coll. Deddens). Geen mogelijkheid om de wettigheid vast te stellen, en zelfs geen recht daartoe. Dan kan in 1962 weer Amersfoort op het matje komen, omdat ze de wettigheid van een besluit betwist, maar de synode zal dan met recht kunnen zeggen: u hebt geen ratificatierecht. Want weer speelt men het spel. Ik heb geen behoefte aan een regeling van de procedure naar art. 31, zooals Oosterbeek wil; maar behoefte aan de handhaving van art. 31 zooals het er ligt. Maar Oosterbeek suggereert — weer ten onrechte, zie artikel van K. S. — dat ook kerkrechtelijk de waarheid in het midden ligt. Men zegt niet precies, wat de vrijgemaakten over dit artikel denken; men suggereert simpel: de vrijgemaakten lezen art. 31 uitsluitend zoo, dat ze „het” voor zichzelf bewezen achten; de synodalen zoo „totdat het aan de synode bewezen is”. En men zegt weer: beide standpunten zijn eenzijdig. Ook kerkrechtelijk lag de waarheid in het midden.

Men gaat weer het verschil deelen. Net zooals men het dogmatisch deed. En de mensen, die beu zijn en eenheid willen, zullen zeggen: dat is de oplossing. Half om half.

Nu zegt men niet, gelijk men het deed bij de dogmatische kwestie: we hebben één belijdenis, ondanks eenzijdigheden over en weer. Men drijft hier de mensen niet naar de K. O. terug, maar zegt: art. 31 blijft staan, maar er moet een regeling van de procedure naar dit artikel komen.

Welke regeling, zegt men niet. Waarschijnlijk het concept Bos-Van Teylingen, of iets in dien geest. Ik geloof niet, dat we aan een dergelijke regeling behoefte hebben. En ik hoop, dat we bewaard worden voor een regeling als die twee heeren ontwerpen, waarbij het ratificatierecht eenvoudig fictief wordt. Want de synodocratie ging ditmaal wel haar gang, maar ze moest daartoe grof tegen de K.O. zondigen; en zoo bleef de reformatie mogelijk; men kon naar recht en plicht de besluiten verwerpen. Maar bij het ontwerp Bos-Van Teylingen heeft de synodocratie vrij spel, en zijn de mensen gedoemd alle wettige besluiten te aanvaarden; en de kerken hebben niets te ratificeren. Dan is het hek van den dam; en de mogelijkheid tot reformatie afgesneden. Rutgers heeft dat wel heel scherp gezien, dat met art. 31 elke reformatiemogelijkheid staat of valt. Maar nu wordt dat artikel door de voorgestelde procedure krachteloos gemaakt (zie opmerkingen K. S. over dat concept).

Men zegt misschien: maar dat concept is nog niet aangenomen. Er moet immers in onderling overleg een regeling worden ontworpen? Nu, zoo'n regeling komt er nooit! Want men kan wel doen, alsof beide groepen één artikel 31 hebben; ja, in theorie staat hetzelfde op papier. Maar de eene groep „onderhoudt” dat artikel, de andere „houdt het ten onder”. Hier staat ja contra neen. Zonder dat verzoening der standpunten mogelijk is. En zolang men het over den zin van een artikel vierkant oneens is, moet men geen regeling over een procedure naar dat artikel ontwerpen. Het lukt niet, zolang de partijen eerlijk aan hun standpunt vasthouden en dat ook in de regeling willen zien verdisconteerd voor 100 %. En lukt het wel, dan hebben ze elkaar voor den mal gehouden, en dan komen er den eersten den besten keer ongerukken van, omdat iedereen tekst van de regeling anders verstaat.

Maar ik wil een moment aannemen, dat in onderling overleg de meest prachtige, zuivere, vrome regeling tot stand komt. Dan komen mijn grootste bezwaren. Want in concl. 11 staat: „dat vervolgens..... alle op grond van de verschillende opvattingen van art. 31 K.O. tegen de kerkelijke gemeenschap gepleegde zonden etc. behooren te worden geacht voor dood en begraven”. Hier staan zware woorden: „zonde”, „schuldbelijdenis”. En alles moet dan begraven zijn, alle bittere uitlatingen ook. Prachtig, prachtig. Maar juich niet te vroeg. Waaruit wordt openbaar, wie er in 1944 vv. tegen de kerkelijke gemeenschap gezondigd heeft, en waarin hij dat heeft gedaan? Men kwam tot die zonden over en weer door verschillende opvattingen over art. 31. Maar dat interesseert me niet, hoe men tot de zonde kwam. Ik

wil weten, hoe beide partijen aan hun zonde ontdekt moeten worden, waaruit ze hun ellende leeren kennen.

Nu zie ik daar dat woord „vervolgens” staan, d.w.z. ná het tot stand komen van de bewuste procedureregeling.

Niet de tekst van art. 31 ZELF, die al eeuwen oud is, ontdekt aan die zonde, want beide partijen zeggen: we leven conform art. 31. Doch de tekst van de nieuwe procedureregeling, die zeg in 1950 in onderling overleg tot stand komt, zal de oogen openen voor de zonden, die van beide kanten tegen de kerkelijke gemeenschap werden gepleegd. Want eerst moet die regeling er komen, zegt Oosterbeek, en vervolgens zullen de zonden tegen de kerkelijke gemeenschap, die gepleegd werden op grond van verschillend inzicht in art. 31 — dustegoeder trouw aan beide kanten, in de overtuiging dat men niet zondigde — beleden worden en vergeeten.

Maar dat is eenvoudig nonsens. Ook al komt er in 1950 de prachtigste regeling en al zegt iedereen dan: we hadden in '44 die regeling moeten hebben, in 1944 was die regeling er niet, en zondigde niemand tegen de kerkelijke gemeenschap, zooals de nieuwe regeling daaromtrent voorzieningen treft. Ik kan mijn oude zonde nooit leeren uit een nieuwe wet! Oosterbeek zegt: eerst een nieuwe wet. Vervolgens schuldbelijdenis over zonden tegen de kerkelijke gemeenschap.

Ik zeg: eerst schuldbelijdenis over de zonden, niet tegen de kerkelijke gemeenschap, maar tegen de WET, de OUDE wet, voor het oefenen der kerkelijke gemeenschap, de wet van art. 31, 79, 80 K.O. Daarna valt desnoods over een procedure-regeling eens te praten.

Oosterbeek zegt: een nieuwe wet is noodig.

Ik zeg: als het goed zal komen, is een nieuwe genade noodig, een genade van God, waardoor ze hun vergrijpen tegen de bekende wet eindelijk mogen gaan zien. Gaat daarom bidden, want God is machtig. En verhindert gij die genade niet door de mythe van gemeenschappelijke belijdenis, en de plannen voor een nieuw kerkrecht. Het was hun en ons toch bekend gemaakt, wat goed was?

Zegt dus niet: we gaan een nieuwe regeling maken, en zoo tot schuldbelijdenis den weg banen. Dat wordt nooit waarachtige bekeering. Dat wordt hoogstens een excuus voor goedbedoelde vergissingen; het is een heel goedkoop schuldbelijdenis, die straks zeggen zou: ik wou dat ik in '44 geweten had, wat ik in '50 uit de nieuwe regeling leer. Maar ja, ik wist het toen niet, ik kon het niet weten. Onder het mom van schuldbelijdenis is dit zelfrechtvaardiging.

U stuurt aan op schuldbelijdenissen van den onwetende; en u laat schuld belijden straks over daden, die gepleegd zijn toen de nieuwe wet er nog niet was, maar die toch naar de nieuwe wet beoordeeld zullen worden. Zulk een schuldbelijdenis nu is altijd zonde.

Ik zie het gevaar komen: een compromis zonder bekeering, hereeniging met belijdenis van schuld op punten, waar geen wet nog was en daarom ook geen overtreding. Belijdenis van schijn-schuld, en daarom ook maar schijnbelijdenis van schuld. Vermoel daarmee den Heere niet. En verlok daarmee de zondaren niet. Want U houdt daarmee tegen de waarachtige belijdenis van werkelijke zonden.

Elke hereeniging, die de verhouding van wet en zonde op den kop zet, is instrument van verharding. En waarheid en recht Gods verdragen nimmer een compromis!

PERSSCHOUW

Van en over ds. J. A. Schep.

Ds. B. A. Bos heeft in Stadskanaal verzekerd, dat ds. Schep (Assen), synodocratisch predikant, zoo ongeveer de fouten zag der synodocratische synodes. Hetgeen niet verhindert, dat in dezelfde week, waarin dr. den Hartogh ds. B. A. Bos rondweg verloochent, ds. J. A. Schep met dr. den Hartogh in 't zelfde nummer van het „Geref. Weekblad” de kolommen vult.

Ook ds. J. v. Bruggen heeft aan ds. Schep zijn aandacht gewijd in K'bode Drente. Zulks naar aanleiding van een oude kwestie, ontstaan naar aanleiding van ds. Schep's brochure contra de vrijmaking. Thans schrijft ds. Schep aan ds. v. Bruggen:

Laat ik mij nu dan alsnog haasten om U openlijk te berichten, dat ik U inderdijf in mijn brochure over de leer onzer kerken ten aanzien van de kinderdoop onrecht heb aangedaan. Ik heb mij destijds, mede tengevolge van verontwaardiging over de vrijmaking, die ik vandaag nog afkeur, te veel laten leiden door een enkele opmerking van onze Synode, dat toelichting en prae-advies niet bindend zijn. Allengs is mij echter door onbevooroordeelde bestudering van de officiële stukken duidelijk geworden, dat onze kerken in 1942-'43 zekelijk inderdaad gebonden hebben aan de leer, dat de kinderen voor (reeds) wedergeboren moeten worden gehouden, omdat de doop aan die kinderen bezegelen zou de aanwezig veronderstelde inwendige genade.

Het spijt mij dat ik dit niet eerder heb gezien en

dientengevolge op dit punt U ten onrechte bestreden heb en aangeklaagd van verdraaiing van de waarheid. Ik bied U daarvoor oprecht mijn verontschuldiging aan, alsmede voor de felle toon, waarin de vroegere brochures geschreven zijn.

Wat de Baarnse kwestie betreft: al meen ik nog in gemoede, dat een en ander in verband daarmee door U (met de beste bedoelingen) destijds niet juist is weergegeven, zo spijt het mij toch op dit ogenblik, dat ik in mijn brochures niet krachtig heb afgekeurd het niet te verdedigen feit, dat men daar goed Gereformeerde broeders alleen om hun verzet tegen 1905 in de interpretatie der Synode als ketters heeft geschorst.

Ik wil eindigen met de verzekering, dat ik niet nalaten zal alles in het werk te stellen wat mogelijk is, om onze kerken te bewegen eerlijk te erkennen, dat zij in 1942-'43 te eng gebonden hebben, aan welk feit mede de droeve kerkelijke situatie van vandaag te wijten is.

Dat met 'n erkenning van „te eng gebonden hebben” de zaak nog lang niet in orde zou zijn, zullen we niet herhalen.

Ds. J. v. Bruggen merkt naar aanleiding daarvan op:

Dit ingezonden stuk van ds. J. A. Schep geven wij hier gaarne plaats. Immers eert dit stuk zijn schrijver. Deze biedt hier een duidelijke spijtbetuiging over begane nalatigheid en hij erkent voluit, dat hij in 1945 verkeerde inlichting gaf over de aangenomen leer zijner kerken. En met zoveel woorden doet hij uitkomen, dat dit niet nodig was geweest. Er werd ook toen juiste voorlichting over die aangenomen leer zijner kerken gegeven. De officiële stukken waren er ook toen. Die kwamen niet pas later. Maar ds. J. A. Schep zegt, dat hij deze stukken pas later onbevooroordeeld is gaan bestuderen.

Even verder:

Van de vrijmaking zegt hij in zijn ingezonden o.m., dat hij die vandaag nog afkeurt. Hij zegt thans niet met zoveel woorden, waarom hij de vrijmaking nog afkeurt en wij kunnen voor het ogenblik dus niet verder gaan dan hier goede nota van te nemen. Wij moeten dus verwachten, dat ds. J. A. Schep, al wierp hij een der wapens, waarmee hij tot heden tegen de vrijmaking streed nu openlijk als ondegdelijk ter zijde, dien strijd toch nog voortzetten zal.

Dan:

Hij zal — zo schrijft hij — niet nalaten alles in het werk te stellen wat mogelijk is, om zijn kerken te bewegen eerlijk te erkennen, dat zij in 1942-'43 te eng gebonden hebben.

En hier ligt nu het punt, waarop hier nader ingegaan moet worden.

Ds. J. A. Schep wil alles doen „wat mogelijk is”. Doch onze eerste vraag moet ook hier zijn naar wat God GEBODEN heeft. Ook in de wijze, waarop wij tegen wat verkeerd is den strijd willen aanbinden, hebben wij ons niet te laten leiden door ons inzicht, maar door het Woord Gods. En dit leert ons 1 Thess. 5:21 duidelijk om alle dingen (en dat zijn in het verband daar juist de profetieën, dus alles wat de waarheid Gods bekend wil maken, ook leeruitspraken) te toetsen, dat is: te meten aan het geopenbaarde Woord en het goede vast te houden. Dus het niet-goede niet vast te houden. Maar weg te werpen. Dienovereenkomstig leert ook de N. G. B. in art. 7 en art. 29: Wij VERWERPEN van ganser harte al wat met dezen onfeilbaren regel (n.l. Gods Woord) niet overeenstemt.

Met dit VERWERPEN begint de goede kerkelijke weg, naar art. 31 K.O.

Het kwade, ook een „te enge binding” mogen wij geen ogenblik macht over ons gunnen. Wij mogen ons daar ook niet voor korten tijd door laten sturen en geen moment er aan mee doen.

Doch — hoezeer ds. J. A. Schep de te enge leerbinding zijner kerken ook openlijk afkeurt en hoezeer hij die bestrijden wil, voorshands laat hij die leerbinding staan, ja werkt mee in de verdediging ervan.

Het bewijs zal onze lezers interesseeren. Hier is het:

Voor mij ligt een dagvaarding, uitgebracht door Hendrik van Loozenoord, deurwaarder bij het Kantongerecht, van en wonende te Assen, op 20 Febr. 1946. Deze dagvaarding werd uitgebracht ten verzoeken van „de Gereformeerde Kerk te Assen, gevestigd te Assen, op de aan het Departement van Justitie gehouden wordende lijst van de in verband levende Gereformeerde kerken, bekend onder nummer 209, ten dezen vertegenwoordigd door haar Kerkeraad en diens leden, welke zijn:

1e, ds. Dirk Scheele, predikant; 2e, ds. Jan Adriaan Schep, predikant..... enz.”

In het door deze dagvaarding ingeleide proces treedt ds. J. A. Schep dus naar uitwijzen der officiële stukken mede op als eiser. Hij is mede onder degenen, die „eiseres” zijn. En wat „eiseres” in dit proces zegt, zegt ook hij, voorzover hij niet door voor allen notoire acte ten overstaan van de Rechtbank anders spreekt.

Welnu in dit proces lezen we in de conclusie van repliek:

„Van de uitspraken der synodes wil eiseres (en met haar dus ook ds. J. A. Schep — v. B.) thans alleen zeggen, dat die volkomen in overeenstemming waren met Schrift en Belijdenis, alsook met de Kerkenorde”.

En hier blijkt nu klaar en duidelijk, dat ds. J. A. Schep wel inderdaad meewerkt in de verdediging van door hem zelf afgekeurde en veroordeelde leeruitspraken.

O, zeker — hij doet dit stellig tegen wil en dank. Maar hij DOET het!

En het is openbaar, dat ds. J. A. Schep hier in zijn ingezonden stuk juist andersom spreekt dan — nota bene — bij de Rechter!

Is ds. Schep dan niet eerlijk?

Zijn ingezonden stuk toont zonneklaar, dat hij het wil zijn en kan zijn.

Maar hier komt nu aan het licht, waar een mens toe komt als hij, zij het met nog zulke goede bedoelingen,